

**ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2000/13 ΕΚ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΚΡΕΑΣ - QUID*
ΜΕ ΤΗΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2001/101/ΕΚ (26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2001)**

(Β. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ δρ Χημικός Τροφίμων ** - Food Qualitec : Εργαστήριο Ελέγχου Τροφίμων)

Εισαγωγή

Η Οδηγία 2000/13 Ε.Κ (20.03.2000), που εκδόθηκε στα πλαίσια της προσέγγισης των νομοθεσιών των κρατών μελών και αφορά στην επισήμανση, στην παρουσίαση και στην διαφήμιση των Τροφίμων, εξυπηρετεί δύο βασικούς στόχους :

1. την καλύτερη πληροφόρηση του καταναλωτή και
2. την διασφάλιση της καλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς

Σύμφωνα με το άρθρο 7, παρ. 2 της Οδηγίας :

*η ένδειξη της ποσότητας ενός συστατικού ή μιας κατηγορίας συστατικών, που χρησιμοποιήθηκε στην παραγωγή ή παρασκευή ενός τροφίμου είναι **υποχρεωτική**, στις παρακάτω περιπτώσεις :*

1. ...όταν το συστατικό ή μια κατηγορία συστατικών εμφανίζεται στην ονομασία πώλησης του τροφίμου ή
... όταν ο καταναλωτής το / τα συνδέει γενικά με την ονομασία πώλησης
2. ...όταν το συστατικό ή μια κατηγορία συστατικών διακρίνονται σαφώς στην επισήμανση, με λέξεις, **εικόνες ή γραφική παράσταση**
3. ...όταν το συστατικό ή μια κατηγορία συστατικών έχουν ουσιαστική σημασία για τον χαρακτηρισμό ενός τροφίμου και για την διάκρισή του από άλλα προϊόντα, με οποία είναι δυνατό να συγχέεται λόγω της ονομασίας ή της εμφάνισής του
4. στις περιπτώσεις, που καθορίζονται ειδικά από την Οδηγία

Από την υποχρέωση αναγραφής της (%) ποσότητας ενός συστατικού ή μιας κατηγορίας συστατικών **εξαιρούνται** τρόφιμα, που προβλέπονται από την παράγραφο 3 του άρθρου 7 της Οδηγίας (π.χ. υποχρέωση δήλωσης του στραγγισμένου βάρους, κοινοτική διάταξη, μικρές ποσότητες για αρωματισμό, ειδικές περιπτώσεις...).

*Quid : Quantitative - Ingredients - Declaration

- Ο κ. Τσουκαλάς **
- διευθύνει το Εργαστήριο Ελέγχου Τροφίμων : Food Qualitec
  - δραστηριοποιείται επαγγελματικά ως τεχνικός Σύμβουλος στην Βιομηχανία Τροφίμων
  - είναι Πρόεδρος του Τμήματος Τροφίμων της Ε.Ε.Χ
  - Α΄ Αντιπρόεδρος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Τεχνικών Εμπειρογνομόνων του Σ.Ε.Β.Ε.Κ

1. Προϊόντα με βάση το Κρέας και υποχρέωση εφαρμογής QUID

Τα προϊόντα με βάση το **κρέας** συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων των προϊόντων, για τα οποία η δήλωση του περιεχομένου κρέατος είναι **υποχρεωτική** καθώς πληρούν κατ' αρχάς, τουλάχιστο ως **προς το συστατικό κρέας**, τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2^α του άρθρου 7 της Οδηγίας 2000/13/ΕΚ, η οποία και προσδιορίζει τις περιπτώσεις **υποχρεωτικής δήλωσης του ποσοστού ενός συστατικού** ή κατηγορίας συστατικών ενός τροφίμου.

Ειδικότερα, η αναγραφή του ποσοστού συμμετοχής του χρησιμοποιούμενου **κρέατος** στην παραγωγή των προϊόντων αυτής της κατηγορίας είναι υποχρεωτική :

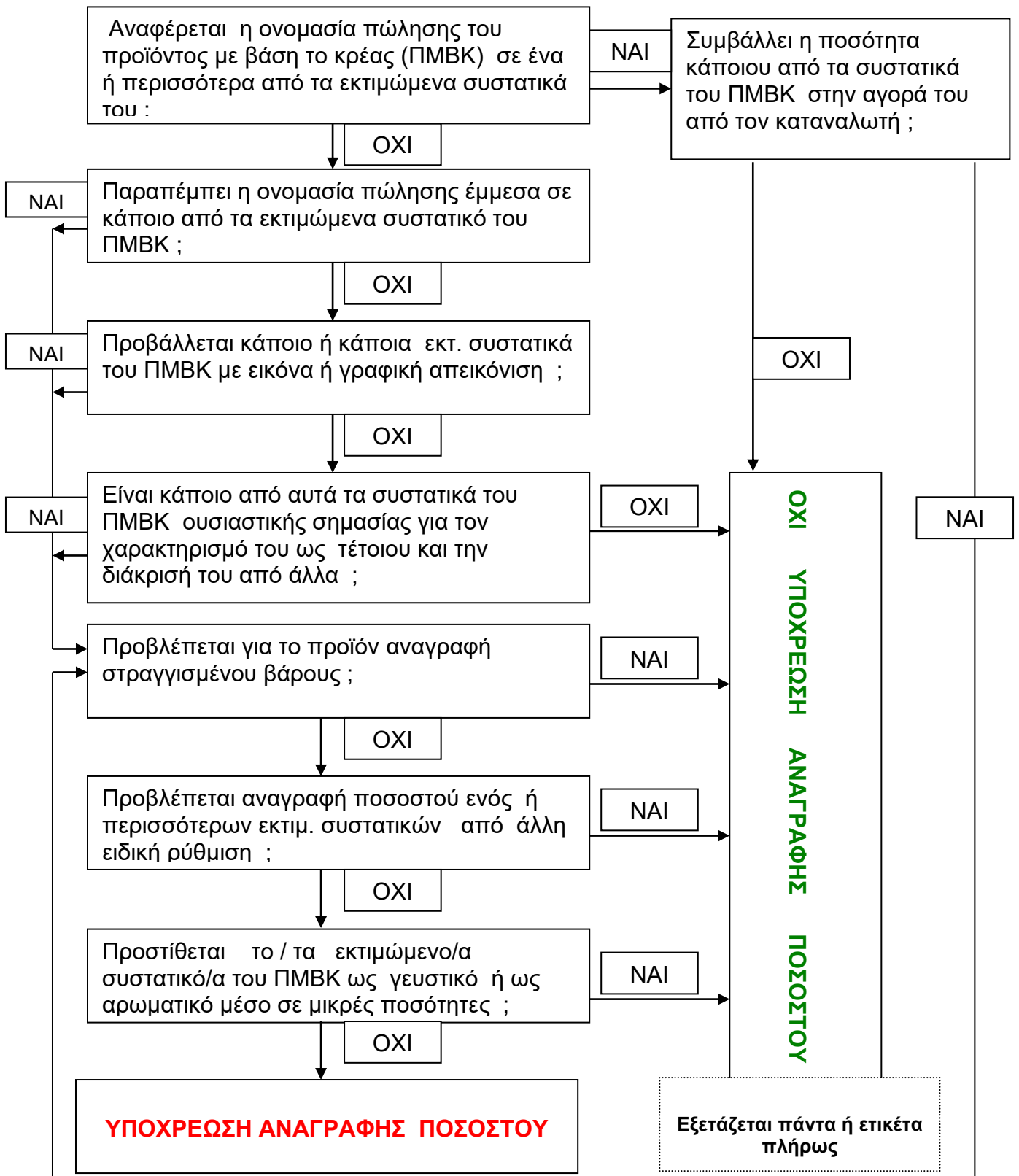
- επειδή ο καταναλωτής **συνδέει** την κατηγορία αυτών των προϊόντων
  - με την ονομασία πώλησης (π.χ. σαλάμι αέρος, λουκάνικο Φρανκφούρτης, Μορταδέλα) και το αναμενόμενο να έχει χρησιμοποιηθεί ως κύριο συστατικό - εν προκειμένω **κρέας** –
  - με την κατηγορία συστατικών, που χρησιμοποιήθηκε στην παραγωγή ή παρασκευή του τροφίμου (π.χ. λουκάνικο **ήπατος**, σαλάμι **αίματος** κ.α.).
- Η αναγραφή του ποσοστού συμμετοχής του χρησιμοποιούμενου **κρέατος** γίνεται, κατά περίπτωση, **υποχρεωτική**, επειδή δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που, για λόγους που επιβάλλονται από το **marketing, λέξεις, εικόνες, γραφικές απεικονίσεις** διακρίνονται **σαφώς** επί της συσκευασίας (παράδειγμα εικόνας ,.....,.....)
- Τέλος, η αναγραφή του ποσοστού συμμετοχής του χρησιμοποιούμενου κρέατος στα προϊόντα με βάση το κρέας **είναι υποχρεωτική**, επειδή ... το εν λόγω συστατικό πράγματι ... **έχει ουσιαστική σημασία** για τον χαρακτηρισμό των προϊόντων της κατηγορίας αυτής.

Τα **προϊόντα με βάση το κρέας** ωστόσο, πέραν του βασικού τους συστατικού, αποτελούνται και από άλλα συστατικά και συνεπώς θα πρέπει στην επισήμανσή τους να έχουν ληφθεί υπόψη όλες οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις της Οδηγίας 2000/13/ΕΚ και να έχει συστηματικά εκτιμηθεί, εάν κάποια από αυτά υπόκειται κατά περίπτωση σε ποσοτική αναγραφή.

Ένα χρήσιμο εργαλείο διερεύνησης της υποχρέωσης (ή μη υποχρέωσης) αναγραφής του ποσοστού του χρησιμοποιούμενου συστατικού ή μιας κατηγορίας συστατικών, μπορεί να αποτελέσει ο επισυναπτόμενος Οδηγός αξιολόγησης.

**ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΚΡΕΑΣ
ΕΝΔΕΙΞΗ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΡΑΦΗΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΥ (ή κατηγορίας συστατικών)**

ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ

Ανάλογα με το αποτέλεσμα της εκτίμησης, που προκύπτει από μια τέτοια προσέγγιση, το κρέας ή και άλλα συστατικά των ΠΜΒΚ, αποφασίζεται, αν θα πρέπει να αναφέρονται ποσοτικά στην ονομασία πώλησης ή στον πίνακα των συστατικών .

Ωστόσο, η αναφορά στο ποσοστό της περιεκτικότητας του **κρέατος**, που θεωρείται κατά τεκμήριο το χαρακτηριστικό συστατικό αυτής της κατηγορίας προϊόντων, προσέκρουε μέχρι πρόσφατα σε μια βασική δυσκολία, που σχετίζονταν με τον Ορισμό του Κρέατος.

2. ΚΡΕΑΣ και ο ορισμός κρέατος

2.1. Ισχύουσα κτηνιατρική νομοθεσία (κοινοτική – εθνική)

Σύμφωνα με τον Ορισμό του Κρέατος, όπως αυτός ισχύει στην σχετική κοινοτική κτηνιατρική νομοθεσία (Οδηγία 64/433/ΕΟΚ, άρθρο 2, παρ. 1, που τροποποιήθηκε τελευταία με την Οδηγία 95/23/ΕΚ), ο ορισμός του όρου **κρέας** θεσπίστηκε για λόγους Υγιεινής, και προστασίας της δημόσιας υγείας.

Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει γενικά :

όλα τα βρώσιμα μέρη του ζώου, που είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Ωστόσο,

- δεν ανταποκρίνεται στην αντίληψη του καταναλωτή για το τι είναι κρέας και
- δεν τον ενημερώνει σχετικά με την πραγματική φύση του 'πολυσυστατού' προϊόντος, που χαρακτηρίζεται σύμφωνα με αυτήν **κρέας**.

Έτσι, με τον ορισμό αυτό, η μέχρι σήμερα προβλεπόμενη από την κείμενη νομοθεσία υποχρεωτική αναγραφή του συστατικού **κρέας** (Κώδικας Τροφίμων, άρθρο 89 παρ. 5) στην επισήμανση των προϊόντων αυτών, αποτελούσε μεν μια πραγματικότητα, ωστόσο δεν ανταποκρινόταν στην αντίληψη του καταναλωτή περί κρέατος και πάντως δεν ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθεί για τις ανάγκες της Οδηγίας 2000 /13/ΕΚ (Quid).

Αν και από την κοινοτική κλίμακα κατάταξης των κρεάτων (Καν. 3220/84/ΕΟΚ, Π.Δ. 814/80) προβλέπεται σχετική ταξινόμηση με την οποία, τα κρέατα κατατάσσονται σε κατηγορίες, σύμφωνα με την εκτιμώμενη ποσότητα σε άπαχο κρέας, ως ποσοστό του βάρους του σφάγιου (Ε.Υ.Ρ.Ο.Ρ).

(**E** = λίπος 55% και άνω, **U** = 50 - 55%, **R** = 45 – 50%, **O** = 40 – 45%, **P** = < 40%),

εν τούτοις, εκτός από το λίπος, δεν ορίζονται επίσημα αντικειμενικά κριτήρια ποσοτικής και ποιοτικής εκτίμησης των διαφόρων τμημάτων του σφάγιου, όπως είναι οι **μυϊκές πρωτεΐνες, το λίπος και ο συνδετικός ιστός**, που να αποτελούν μια βάση για την ποσοτική εκτίμηση του χρησιμοποιούμενου κρέατος στην παραγωγή των ΠΜΒΚ και την εφαρμογή της Οδηγίας κατά τα προβλεπόμενα.

Από την άλλη πλευρά στο Παραρτήμα Ι της Οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο, καθορίζονται συγκεκριμένες κατηγορίες συστατικών, η ονομασία της κατηγορίας των οποίων, είναι δυνατό να αντικαταστήσει την **ειδική ονομασία των εν λόγω συστατικών**, δεν περιλαμβάνεται ορισμός για την κατηγορία **κρέας**.

Το γεγονός αυτό αποτελούσε ένα δεύτερο εμπόδιο για την σωστή εφαρμογή της Οδηγίας.

Η θέσπιση, λοιπόν, ενός εναρμονισμένου νέου ορισμού κρέατος, έστω και συμβατικού, ήταν αναγκαία για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/13/ΕΚ, σε ότι αφορά στις υποχρεωτικές ενδείξεις του καταλόγου συστατικών των προϊόντων .

Ως αποτέλεσμα μακροχρόνιων διαδικασιών και μελέτης του θέματος, προέκυψε τελικά ένας ορισμός, ο οποίος περιέχει κριτήρια ποιοτικής αλλά και ποσοτικής εκτίμησης και έρχεται να καλύψει το κενό, με την πρόσφατη έκδοση της **Οδηγίας 2001/101/ΕΚ (26 Νοεμβρίου 2001)** της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που συμπληρώνει την Οδ. 2000/13/ΕΚ.

Ο Ρ Ι Σ Μ Ο Ι

Κρέας :

όλα τα τμήματα των κατοικίδιων βοοειδών, χοίρων, αιγοπροβάτων καθώς και των κατοικίδιων μονόπλων , που είναι κατάλληλα για ανθρώπινη κατανάλωση.

Συνδεδεμένοι ορισμοί :

Μηχανικά Διαχωρισμένο Κρέας (MDM) :

κρέας, που έχει διαχωριστεί μηχανικά από οστά με κρέας

Εξαιρέσεις : εκτός από τα οστά της κεφαλής, τα άκρα κάτω από τις αρθρώσεις του καρπού και του ταρσού καθώς και τους κοκκυγικούς σπονδύλους των χοίρων .

Σφάγιο :

ολόκληρο το σώμα ζώου σφαγής μετά την αφαίμαξη , τον εκσπλαχνισμό, την αποκοπή των ..... , την αφαίρεση της κεφαλής, της ουράς και των μαστών και επί πλέον για τα βοοειδή, τα αιγοπρόβατα και τα μόνοπλα, μετά την εκδορά.

Παραπροϊόντα :

το νωπό κρέας, εκτός από το κρέας του σφαγίου, όπως καθορίζεται στο 2.2. , έστω και αν παραμένει φυσικά προσκολλημένο στο σφάγιο.

Εντόσθια :

Τα προϊόντα, που βρίσκονται στην θωρακική, κοιλιακή και πνευλική κοιλότητα, συμπεριλαμβανομένης της τραχείας και του οισοφάγου.

Συγκεκριμένα η νέα Οδηγία τροποποιεί το Παράρτημα Ι της Οδ. 2000/13/ΕΚ, με την προσθήκη του παρακάτω κειμένου :

Οδηγία 2001/101/ΕΚ (26 Νοεμβρίου 2001)

Ορισμός (κρέατος)			δήλωση
<p>1. Σκελετικοί μύες θηλαστικών ζώων και των πτηνών, που αναγνωρίστηκαν ως κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο μαζί με τους φυσικά έγκλειστους ή συνδεδετικούς ιστούς, για τους οποίους η συνολική περιεκτικότητα σε λιπαρές ουσίες η σε συνδετικό ιστό δεν υπερβαίνει τις παρακάτω αναφερόμενες τιμές και όταν το κρέας αποτελεί συστατικό άλλου τροφίμου. Τα προϊόντα, που καλύπτονται από τον κοινοτικό ορισμό των μηχανικώς διαχωρισμένων κρεάτων εξαιρούνται από τον ορισμό αυτό.</p>			<p>‘κρέας (κρέατα) από... ‘ και η ονομασία οι (ονομασίες) (*) του ζώου (των ζώων) από το οποίο (τα οποία) προέρχεται.</p>
<p align="center">Ανώτατα όρια περιεκτικότητας σε λιπαρές ουσίες και σε συνδετικό ιστό για τα συστατικά, που χαρακτηρίζονται με τον όρο ‘ κρέας (κρέατα) από ...’</p>			
Είδη ζώων	Λιπαρές ουσίες %	συνδετικός ιστός % (¹)	
Θηλαστικά ζώα (εκτός από κουνέλια και τα χοιροειδή) και μείγμα από είδη ζώων, το οποίο περιέχει κρέας κατ’ εξοχήν θηλαστικών ζώων, εκτός από κουνέλι και μίγματα αυτών	25	25	
Χοιροειδή	30	25	
Πτηνά και κουνέλια	15	10	
<p>(¹) Η περιεκτικότητα σε συνδετικό ιστό υπολογίζεται βάσει της αναλογίας μεταξύ της περιεκτικότητας του κρέατος σε κολλαγόνο και σε πρωτεΐνες. Η περιεκτικότητα σε κολλαγόνο είναι οκταπλάσια της περιεκτικότητας σε υδροξυπρωλίνη</p>			
<p>Εάν υπερβαίνονται τα ανώτατα όρια σε λιπαρές ουσίες ή/και σε συνδετικό ιστό και πληρούνται όλα τα κριτήρια για τον ορισμό του όρου κρέας (κρέατα) από ..., η περιεκτικότητα σε κρέας (κρέατα) από ... πρέπει να προσαρμοστεί μειούμενη ανάλογα και στον κατάλογο συστατικών πρέπει να περιλαμβάνεται, εκτός από τον όρο κρέας (κρέατα) από ... η ένδειξη σχετικά με την παρουσία λιπαρών ουσιών ή/και συνδετικού ιστού.</p>			

3. Παρατηρήσεις επί της Οδηγίας

Συνοψίζοντας τα θεσπιζόμενα από την νέα οδηγία, προκύπτουν καταρχάς ορισμένες παρατηρήσεις.

1. Με την θέσπιση κριτηρίων ποσοτικής εκτίμησης του χρησιμοποιούμενου κρέατος στην παρασκευή των προϊόντων κρέατος και τον ορισμό, του κρέατος που

περιορίζεται στους σκελετικούς μύες, αναμένεται να εκλείψουν οι προαναφερθείσες δυσκολίες της επισήμανσης.

Για την θέσπιση των κριτηρίων ελήφθησαν προφανώς υπόψη δεδομένα, που διαμορφώνουν την ποιοτική και διαθρεπτική αξία τους κρέατος, όπως :

- οι **Πρωτεΐνες**, το **Λίπος** και ο **Συνδετικός Ιστός**
  - η μεταβαλλόμενη συμμετοχή αυτών των διαθρεπτικών στοιχείων στις διάφορες κατηγορίες ζώων και στα διάφορα μέρη του σφάγιου καθώς και στατιστικά στοιχεία, που τεκμηριώνουν την συμμετοχή τους ποσοτικά .
2. Στον ορισμό συμπεριλαμβάνονται το διάφραγμα και οι μασητήρες μύες.
  3. Από τον ορισμό εξαιρούνται η καρδιά, η γλώσσα και οι μύες της κεφαλής (εκτός από τους μασητήρες μύες), του καρπού, του ταρσού και της ουράς.
  4. Ο εναρμονισμένος ορισμός ισχύει μόνο για την επισήμανση των προϊόντων που περιέχουν κρέας ως συστατικό.
Ο ορισμός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επισήμανση αυτοτελών **τεμαχίων κρέατος** και για τα μέρη του σώματος των ζώων , όταν διατίθενται στο εμπόριο **ατόφια** (;).
  5. Τα **μηχανικώς διαχωριζόμενα κρέατα**, επειδή, δεν εμπίπτουν στην αντίληψη του καταναλωτή περί κρέατος, εξαιρούνται από τον ορισμό και συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των συστατικών, συνοδευόμενα από την ονομασία του ζώου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από άρθρο 6 της παραγράφου 6 της Οδηγίας 2000/13 /ΕΚ.
  6. Σε σχέση με το μηχανικά διαχωριζόμενο κρέας προκύπτει το ερώτημα, εάν ως συστατικό των προϊόντων με βάση το κρέας , εκτός από την αναφορά του στον κατάλογο των συστατικών , θα πρέπει σε ορισμένες περιπτώσεις να συνοδεύεται και από το ποσοστό συμμετοχής του.
  7. Σχετικά με τα άλλα μέρη του ζώου, που είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο (π.χ. εντόσθια) και δεν καλύπτονται από τον ορισμό του κρέατος για την επισήμανση, ισχύει ότι ισχύει και για το μηχανικά διαχωριζόμενο κρέας.